

TÁRSASÁGI HIREK

A HETVEN ESZTENDŐS LUKÁCS GYÖRGY ÜNNEPLÉSE

kötelességünk, de nem kiváltságunk, mert ünnepéből részt kér a magyar nép története, a magyar munkásmozgalom története, a magyar párttörténet, a magyar filozófia és — jelesül — a magyar esztétika története, a magyar kritika; a magyar oktatásügy története s első egyetemünknek, az Eötvös Loránd Tudományegyetemnek története. Nem a mi hangunk, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság hangja, a legfontosabb hang az ünnepi köszöntők között, de talán ez a leghálásabb hang: Társaságunk első programadója ő volt s nincs olyan kutatónk, aki ne tartoznék hálával konkrét kutatásai során neki. Az ilyen jellegű ünnepek, a hetvenedik év fordulójának ünnepei, általában visszatekintő és összegezve méltató ünnepek. A hetven esztendő s Lukács György ünnepe nem ilyen retrospektív ünnep. Ha e nagy tudósunk nevét halljuk, még csak nem is kurrens munkái, például a minap megjelent nagy műve, »Az ész trónfosztása« jut eszünkbe, hanem készülő műve, a marxizmus-leninizmus esztétikája. Ha rá gondolunk, nem emlékek rajzanak föl bennünk, hanem az új felé forduló kíváncsi mohóság, nem megérdemelt babéraitól riasztja fel az ünnepi köszöntő, hanem dolgozószobájának csöndjét töri meg, a munkaasztaltól állítja fel őt forró köszöntésünk. Ezúttal nem is tudunk neki mást mondani: vegye tudomásul, hogy növekvő büszkeséggel tartjuk számon éveit gyarapodó sorát s engedjen sóvár reménységünknek, üljön vissza alkotó asztalához s tanítson minket tovább.

Bóka László

IRODALOMTÖRTÉNÉSZEK KITÜNTETÉSE

1955 március 15-én *Lukács György* egyetemi tanár; akadémikus a Társaság díszelnöke Kossuth-díj Nagydíját kapta egész életművéért. *Iffy. Horváth János* egyetemi docens, az irodalomtudomány doktora Árpádkori latinnyelvű irodalmunk stílus-

problémái c. monográfiájáért, valamint *Klaniczay Tibor* egyetemi docens, az irodalomtudomány doktora, a Társaság választmányának tagja Zrinyi Miklós című monográfiájáért a Kossuth-díj III. fokozatát kapta.

BESZÁMOLÓ A MAGYAR IRODALOMTÖRTÉNETI TÁRSASÁG 1955. ÉVI KÖZGYÜLÉSÉRŐL

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság 1955. január 10-én du. 5 órakor az Egyetem Aulájában tartotta meg évi rendes közgyűlését. (A beszámoló és a viták anyagát az alábbiakban rövidítve közöljük.)

Barta János ügyvezető elnök beszámolójából:

»Elnöki megnyitásban azt a célt tűztem magam elé, hogy néhány elvi kérdésre mutassak rá, — főként természetesen azokra, amelyek a legutóbbi évben végzett munkánkból adódtak és éleződtek ki. Amire a figyelmet fel kell hívnom, az részben a magam

munkájából nőtt ki. Ezeknek a kérdéseknek a megoldatlansága az én továbbhaladásomat is akadályozza.

Abban senki sem fog kételkedni, hogy az irodalomtörténetírás gyakorlati munkája az elmúlt évek folyamán dicséretreméltóan fellendült.

Ha a megjelent kritikai kiadásokat, monográfiákat, tanulmányokat mind fel akarnám sorolni, nagyon vissza kellene élnem szíves türelmükkel — pedig tudjuk, hogy a folyamatban levő kutatások, amelyek még nem értek meg a publikációig, szintén nem

lekicsinylendő arányokban folynak. Néhány évvel ezelőtt még arról panaszkodtunk, hogy termécsünkben túltengenek a filológiai részletekutatások és nagy költőink műveinek kritikai kiadásai, a múlt év folyamán megjelent akadémiai monográfiák már e téren is erősen átbillentették a mérleget, sőt a múlt év meghozta az első, egész korszakra kiterjedő marxista szintézist *Waldapfel József* kötetével. De talán nem túlzás megállapítanom, hogy sajtósági módon irodalomtörténet-írásunkban is elmaradt az elmélet a gyakorlat mögött; a szépen fejlődő kutatómunkával nem tart lépést, — annál kevésbé járhat előtte marxista irodalomszemléletünknek az alapelveken túlmenő konkrét továbbfejlesztése. Az első évek jelentős kezdeti sikerei után bizonyos megmerevedés látszik, az alapfogalmak további hajlításának, differenciálásának, rendszeres vagy akár rész-kifejtésének elmaradása, — s helyette sematikus szűrített szempontok ismétlése és variálása.

Elméleti munkánk gyöngeségét, stagnálását a külső tények is eléggé bizonyítják. Elvi jellegű irodalomelméleti, esztétikai, poétikai cikkeket szinte kizárólag az Irodalomtudományi Értesítő közöli, természetesen külföldi, szovjet vagy népi demokratikus szerzők tollából, szakfolyóiratainkban ilyenfajta, hazai szerzőktől származó, eredeti cikkek a fehér hullónál is ritkábban fordulnak elő. Hazai elméleti eredményeink, amik szerény méretben vannak, nehezen hozzáférhető egyetemi jegyzetekben találhatóak, s külön, a gyakorlattól figyelembe nem vett elméleti disciplina-jellegük ezzel csak fokozódik.

Konkrét alkotómunkánkban aztán napról-napra szenvedjük ennek a hiányosságnak kézzelfogható következményeit. Így pl. kategóriáink, alapfogalmaink és elemző eszközeink túlnyomórészt a kritikai és a szocialista realizmus írói gyakorlatán alapulnak, belőle vannak elvonva, ennél fogva vagy egyáltalán nem, vagy csak kényszeredetten alkalmazhatók a realizmus előtti korszakok költői alkotásaira. Elméletben kiderítjük az egyes korok, irodalmi áramlatok korhoz, időhöz kötöttségét, de nem elemizzük ki a művészi igazságnak a változó, időszakonként más és más alakulásban feltűnő fogalmát s nem próbáljuk megállapítani a realizmus előtti irodalmi irányok sajátos kifejező eszközeit. Egy szovjet szerző, *Revjakin* tanulmánya (Irodalomtudományi Értesítő): A tipikus problémája a nemrealista szépirodalomban) nálunk kevés figyelmet keltett — pedig a benne tört úton el lehetne indulni. Én magam kevéssel ezelőtt megjelent Jókai-tanulmányomban próbáltam a művészi valóságtükrözés fogalmát magán egy nem-realista íróra alkalmazni.

Hazai viszonylatban természetesen döntő súllyal a romantika problémája merül fel. Akadémiánk 1954-es nagygyűlésén éppen ennek tisztázása érdekében hangzott el *Sőtér Istvánnak* ismeretes, nagy jelentőségű előadása — számos hozzászólástól kísérve. Az előadás rendkívül tanulságosan mutatja be a »romantikus tendencia« változatos, tarka megjelenési formáit az európai irodalomban, — s a magyar romantika több évtizedes fejlődési vonalát is — elvileg azonban nem tisztázza: mi az a romantikus tendencia, hogyan viszonylik a valóságtükrözés romantikus módja a realistához és mi az, ami nem-realista volta ellenére is saját értéket és művészi hitelességet ad neki. Tovább megy ezen a téren Komlós Aladár Vajda-monográfiája, amely példamutató tüzetességgel halad a Vajda specialis művészi eszközeinek, képeinek, nyelvének, versformáinak elemzéséig — s a népnemzeti iskola felszínes álrealizmusával szembeállítva éppen romantikus jellegzetességében találja meg művészi értékeinek forrását is. Az elvi tisztázatlanságot persze beszédesen jellemzi az, hogy Komlós saját elemzéseire rácafolva ráüti Vajda nagy lírájára, általában költői magatartására a »lírai realizmus« bélyegzőjét.

Elvi gyöngeségünk gyakran felburjánzó jele továbbá az, hogy nem tisztáztuk a konkrét irodalmi alkotásokat létrehozó momentumokat s éppen ezért túlzott óvatosságból is csaknem egyeduralomra juttattuk az eszméitársadalmi, ideológiai tényezőket. Túlbecsüljük a napi konkrét helyzetet, mint meghatározó tényezőt — és számon kívül hagyjuk irodalmi hagyományok, formák, tárgyak, sémák és sablonok belső továbbélését. Ez az a veszedelem, amelyet röviden tüleideologizálásnak, túlinterpretálásnak szoktunk nevezni. A Magyar Klasszikusok Kisfaludy Károly kötetének bevezetője, különösen első, még megbírálatlan változatában, Kisfaludy Károly vigjátékait és vig elbeszéléseit magyarázva figyelmen kívül hagyta azt, hogy Kisfaludyval évszázados, a kezdődő magyar színjátszástól is felelevenített vigjátéki hagyományok élnek tovább, — hogy Kisfaludy nem okvetlen és nem minden mozzanatában aktuális magyar társadalmi helyzetet tükröz, hanem jól ismert, olykor már sablonná vált vigjátéki motívumokat és típusokat használ fel.

Nyilvánvaló, hogy a »Csalódások« több szereplőt mozgat, nagyobbígyényű bonyolalmat alkot, mint a jóval korábbi »Kérők« — de erősen vitatható dolog ezt azzal megokolni, hogy közben a magyar nemzeti társadalom tagozódása, differenciálódása bonyolultabbá vált. Közben maga az író is idősebb lett vagy másfél évtizeddel, a szeme élesedhetett és más, magasabb lehetett a cél, a költői igény is, amelyet maga elé tűzött.

A társadalmi interpretáció túlközvetlen, áttételeket mellőző, kissé történetietlen válfaját látom abban is, ahogy *Bóka László* Ady szimbolizmusának keletkezését magyarázza. Ady Nagyváradon, 1902 elejétől 1903 derekáig írja első igazán érett politikai cikkeit, egyre világosabban látja a társadalom válságát, eljut az osztályharc frontjainak felismeréséig, — de többek között olyan példakönn, mint a Tolnai Lajos életrajza, ráébred a magános költő tehetetlenségére, — látja, hogy a kapitalista társadalmi rend urai nem tűrik el bosszuzatlan, ha valaki kimondja az igazat. Ő maga eped a valóság kimondásának lehetősége után — s így kapja fel és teszi magáévá a szimbolizmus költői formát. E magyarázat helyébe nem akarok hamarjában másikat állítani, de elfogadni nem tudom: Még Tolnai Lajos példája után sem tartom olyan erősnek a társadalmi fenyegetést, hogy az egy Adyt visszariasztott volna a nyílt szókimondástól. Nem tartom Adyt olyannak, aki egykönnyen visszariadt volna és ne vállalta volna a nyílt hibafeltárás minden következményét, aminthogy vállalta is, és nagy szimbolikus versei mellett akkor is, később is prózában leplezetlenül tett igen merész kijelentéseket. Ady szimbolizmusának társadalmi gyökerei mélyebben fekszenek, és nem szabad keletkezésük lélektani és esztétikai gyökereit elhanyagolnunk, amellet, hogy ennek a költői eszköznek valóságfeltáró funkcióját nyomtatékosan elismerjük.

Gyakran találkozunk a túlideologizálásnak egy másik tünetével, bizonyos valódi, de sok esetben csak vélt eszméi mondanivaló alapján apró, negyed- és ötödangú írók és költők túlbecsülésével, jelentőségük mesterseges felduvasztásával. Idézem szélsőséges példa gyanánt azt a jelenleg lektorálás alatt álló tanulmányt, amelyben Jósika Kálmán, ez az elfeledett, magánéletében sem mintaszzerű drámaíró, mint a magyar naturalizmus úttörője és amiatt a társadalom üldözésének áldozata jelenik meg.

Összefoglalva : ma irodalomtörténeti munkásságunk mélyülésének, továbbfejlődésének egyik főakadályát elméleti munkánk gyöngeségében, irodalomszemléletünk fogalmainak és rendszerének megmerevedésében látom. Külön szeretnék ennek a helyzetnek egy látszólag távoli, valójában mégis nagyon idetartozó következményére rámutatni. Nem fejtünk ki igazi, hatékony nevelőmunkát fiatal vagy kezdő irodalomtörténészeink soraiban. Azon szerencsére már túl vagyunk, hogy az utánpótlás elmaradásán kelljen siránkoznunk. Elég megnézni szakmánk két folyóiratának tartalomjegyzékét, főként pedig a közlésre váró cikkek listáját, hogy meggyőződjünk a fiataloknak az utóbbi években bekövetkezett számszerű előretöréséről. Nem is mondhatnánk, hogy nincsenek kezdeménye-

zések ezeknek a fiataloknak az irányítására. A nyilvánosság előtt folyik ilyesmi az Irodalomtörténet és az Irodalomtörténeti Közlemények egyre erősödő kritikai rovatában, a nyilvánosság kizárásával munkaközösségeinkben, sőt bizonyos mértékig a két folyóirat szerkesztői szobáiban is. Tudunk olyan terjedelmes cikkről, amelyet megjelenése előtt a szerkesztőség és a szerző szinte mondatról mondatra átdolgozott. De a szerkesztőségnek több nevelőeszköz is van a kezében. A fiatalok irányítását elkezdheti már a téma megválasztásánál és közelebbi kijelölésénél. Ebben az esetben nem fordulna elő olyasmi, hogy az Irodalomtörténetben megjelent »Ady versmondatai« c. tanulmány szerzője úgy próbálja a maga érdekes feladatát megoldani, hogy vizsgálati anyagul éppen az Ady fejlődésének mélypontját jelentő köteteket választja ki. Akad baj fiataljaink tárgyi és módszertani tájékozottságában, sőt szerkesztő- és feldolgozókétségében is. Olykor nem tartják be a filológiai módszernek azt az alapvető követelményét, hogy forrásaikra hivatkozzanak. Ez persze nem csoda, hiszen idősebbekkel is megcsúsznak a cikkek a szerzője, amelyet folyóiratunkban a Népszínház épületének a Nemzeti Színház részére történt átvételéről közöltünk, elfelejtette megmondani, hogy az okmány-anyag, amelyre hivatkozik, már régen megjelent nyomtatásban.

De ha a fiatalok neveléséről beszélünk, természetesen nagyobb szempontokra is gondolunk : elvi látásuk erősítésére, marxista kutatómódszereik fokéletesítésére, s nem utolsósorban arra, hogy egy alapvonalai-ban egységes, részleteiben azonban hajlékony és továbbfejlődésre képes irodalomelméleti, esztétikai és poétikai fogalomrendszerbe avassuk be őket: Arról van szó például, hogy fiataljaink ne minősítsék a ponyvát naturalizmusnak, a hiteles társadalomábrázolás pusztá igényét realizmusnak, ne vádolják meg Gyulai Pált azzal, hogy a petőfiesskedők elleni támadásaiban is voltaképpen Petőfi ellen küzd — és a többi. Persze az előbb fejtettem ki, hogy az ilyenfajta nevelésnek éppen az alapfeltétele alig van még meg, amire nevelnünk kellene. De éppen ez teszi kézenfekvővé, hogy elméleti munkánk javítását össze kell kapcsolnunk fiatal irodalomtörténészeink nevelésével. Ezt a célt vegyük figyelembe munkaközösségeink, ezt is tartjuk szem előtt vitaüléseink megrendezésében.

Tovább kell fejlesztenünk folyóiratunk kritikai rovatát, s általában kezdeményeznünk kell nemcsak fiatalok, hanem idősebb munkatársaink nyomtatásban megjelent műveinek írásban vagy szóban szűkebb vagy szélesebb nyilvánosság előtt való megvitatását. Szerkesztőségünknek meg kell próbálnia

hazai eredetű elvi, esztétikai, poétikai tárgyú cikkek előkészítését és közlését.

Jövőbeli céljainktól hadd térjek most vissza a múltba, Társaságunk 1954-es esztendőjére. Rövid beszámolóim keretében hadd vegyek Társaságunk nevében búcsút azoktól a tagtársainktól, akik az elmúlt évben elhunytak. A halál egyaránt fosztott meg bennünket most induló fiatal reménységtől és hosszú munkásságra visszatekintő öregektől. Az év elején elhunyt *László Imre*, a pesti nyelvi és irodalmi kar aspiránsa, nekem magamnak is egykori kedves tanítványom. Tudományos célja a Nyugat-mozgalom feldolgozása volt; nagyigényű célkitűzései, ideológiai és esztétikai elmélyülésre irányuló törekvése, az aprómunka iránti megbecsülése jellemezték, vonzó, megértő egyénisége egyetemi oktatómunkájában is kibontakozott.

Szintén még a múlt télen hunyt el Sárospatakon *Gulyás József*, a debreceni egyetem egykori magántanára, régi irodalmunk kéziratosa emlékeinek, különösen Csokonai hagyatékának lelkiismeretes kutatója, több jelentős Csokonai-vers felfedezője, a Harsányi—Gulyás féle ötkötetes kiadás egyik szerkesztője.

A nyáron távozott el örökre *Gálos Rezső*, a pécsi egyetem egykori nyilvános rendkívüli tanára, a pozitívista kor hagyományainak egyik utolsó nagy képviselője. Tőle különösen nehéz búcsúznunk, mert halála szintetikus monográfiáinak sorozatát szakította ketté; régebbi számos kisebb értekezése és Amadé-monográfiája után Bessenyei, Mikes és Kármán életrajza a felszabadulás után megélnéknél munkásságának maradandó emléke. De nehéz Gálostól búcsúznunk azért is, mert személy szerint közelállt hozzánk, s baráti melegséggel vett részt Társaságunk munkájában.

Alig néhány hete halt meg *Pap Károly*, a debreceni egyetem nyugalmazott irodalomtörténész-professzora, akinek nevéhez Arany irodalomtörténeti és széptani jegyzeteinek kiadása fűződik. Emléküket hálával és szeretettel fogjuk őrizni.

A halottaink iránti kegyelettel — de a társaságunk jövő munkája iránti bizalommal nyitom meg a Magyar Irodalomtörténeti Társaság közgyűlését.

Vargha Balázs szervezőtitkár beszámolójából:

»Társaságunk egy évvel ezelőtt, 1953 decemberében tartotta legutóbbi közgyűlését, újjáalakulása óta a harmadikat. Ezen a negyedik közgyűlésen tehát az 1954. évben végzett munkáról kell számot adnunk.

Sokrétű változatos munkát végeztünk az elmúlt esztendőben. Ha csak egyes eredményekről beszélnénk, könnyű volna azt a képet adni, hogy sikeres, gazdag évet zártunk le.

A részleteredmények azonban, amelyekről elég lesz a későbbiek során beszélni, nem rejthetik el egész irodalomtörténeti kutatómunkánk súlyos szervezeti és elvi nehézségeit.

Társaságunk az elmúlt év folyamán is abban a felemás helyzetben volt tehát, hogy szerény anyagi eszközökkel s társadalmi szervezéssel kellett ellátnia olyan feladatokat, amelyeket jól csak tudományos intézet tudna elvégezni. Szervezetileg tehát lényegesen hátrányosabb helyzetben voltunk, mint a két rokon tudományág, a történettudomány és a nyelvtudomány, amelyek a kutatóintézet mellett tartanak fenn társasági szervezetet a tudósok szélesebb körének mozgatóására.

Az irodalomtörténeti munka olyan formán erősödött szervezetileg az elmúlt évben, hogy az irodalomtudományi dokumentációs központban és a budapesti nyelv- és irodalomtudományi karon kutató állásokat létesítettek. Vannak tehát már olyan irodalomtörténészeink, akik függetlenített kutatók, akik nem napi hivatalos munkájuk mellett, könyvtári, intézeti, iskolai munkaidejük befeljezése után végeznek tudományos munkát.

A munkaközösségek irányítása a pesti egyetem professzoraira és docenseire vár. Tehát a tudományos munkatársak nevelése azoknak a ráadás gondja, akik az egyetemi hallgatók és aspiránsok irányításával és sok egyéb szervezési munkával már éppen eléggé meg vannak terhelve. Nem mondhatjuk, hogy munkaközösségeink pótolták a leendő kutatóintézetet. Még a mi szerényebb társasági célkitűzéseinknek is alig-alig feleltek meg. A tudományos munkatársak nevelésének fogyatékosága, az irodalomtörténészek kritikai fórumának hiánya társaságunk egész működésében éreztette hatását.

Ilyen körülmények között csak jámbor óhajítás maradt az elmúlt évben, hogy szakmánk fontos elvi kérdéseit napirendre tűzzük, megvitatjuk. Bármennyire lépést tartottunk is a napi feladatokkal, nem került sor arra, hogy az elkészült nagyobb monográfiákat nyilvánosan megvitassuk, sem pedig arra, hogy a tervbevett egyetemi tankönyv tartalmi kérdéseivel foglalkozzunk. A munkában levő tanulmányok, monográfiák szerzői érzik legjobban az »eszmeváltó diszes kör« hiányát: magukban kell végiggondolniuk témájuk összes kérdéseit, legfeljebb lektoraiktól, opponenseiktől kapnak elvi támogatást. S amíg az irányításra, tanácsadásra képes munkatársaink ilyen mértékben lesznek megterhelve, addig alig remélhetjük, hogy a készülő munkák folyamatos segítséget kapnak.

Társaságunk feladatait az elmúlt években kialakult munka alapján így határozhatjuk meg:

a) Buzdítjuk, irányítjuk és segítjük a kutatókat és az érdeklődők szélesebb körét. Előadásokat és vitákat tartunk.

b) Kiadványokat szerkesztünk a kutatómunka új eredményeinek közlésére és népszerűsítésére.

c) Napirenden tartjuk irodalmi emlékeink gondozásának, haladó nemzeti hagyományaink kultuszának ügyét.

d) Egybehangoljuk az irodalomtörténettel kapcsolatban álló számtalan intézmény munkáját.

e) Részt veszünk irodalmi ünnepek, kiállítások rendezésében.

Az egy évvel ezelőtti választott vezetőség munkájának egyik eredménye, hogy Társaságunk fővárosi jellegű, elszigetelődését enyhítettük, megerősítettük kapcsolatunkat a vidéki kutatókkal. Ebben nagy része volt *Bán Imrének*, aki a vezetőségben a vidéki munka felelőse.

Egész kulturális életünknek egyik legfontosabb új jelensége, hogy vidéki városainkban megélenkült a helyi művelődési hagyományok ápolása. Folyóiratokat indítanak, felelevenítik a régi irodalmi társaságokat, igen sok helyen kutatják a helyi történeti, irodalmi és tudománytörténeti emlékeket. Társaságunk sokat tett, ha még nem is eleget, a helyi kezdeményezések támogatására.

Elkészítettük egy négytagú munkacsoporttal a magyar irodalom topográfiáját. A kiadvány a Tankönyvkiadónál fog megjelenni. Szerkesztésében részt vettek vidéki munkatársaink, értékes adatokkal egészítették ki a központi anyaggyűjtést. Topográfiaink nem lehetett teljes, mert gyakorlati célra készült, de megadja az alapot a későbbi tudományos feldolgozáshoz is.

Megbízást adtunk sok vidéki kutatónak levéltári anyag feldolgozására, támogattunk kutatóutakat, lehetővé tettük több munkatársunknak, hogy Budapesten egészítse ki vidéki anyaggyűjtését. Értékes eredményekkel járt többek között a soproni Magyar Társaság iratainak, a Kner nyomda irattárának és több vidéki levéltár irodalmi anyagának feldolgozása.

Hagyományos vándorgyűléseinknek az volt az eredeti feladata, hogy egy-egy vidéki városban felébresszék az irodalomtörténeti érdeklődést. Idei két vándorgyűlésünk, a nyíregyházi és a soproni nem volt sikertelen, de mégis azzal a tanulsággal szolgált, hogy az eddigi szervezési forma már nem felel meg. Egyrészt túlságosan sokba kerül egy vándorgyűlés, másrészt kevés az a két város, ahova így évenként eljuthatunk. Javasoljuk, hogy a jövő évben több helyre küldjünk egy két-három tagú csoportot előadás tartására és a helyi kutatókkal való kapcsolat felvételére.

Vidéki munkatársaink többsége középiskolai tanár. Iskolai munkájuk mellett ők

végzik az irodalmi ismeretterjesztést és ők szeretnék feldolgozni a helyi irodalmi emlékeket is. Eredményes működésünknek két alapfeltétele van: hogy több idejük és kevesebb anyagi gondjuk legyen. Az Oktatásügyi Minisztérium már ebben az évben óraszám kedvezményt biztosított Társaságunk több tagjának. Anyagi támogatásra igen kevés lehetőségünk van, még ha az akadémiai prémiumokat számításba vesszük is. De a publikációs lehetőségek biztosítják azt, hogy minden értékes tanulmány megfelelő honoráriumban részesüljön.

Számitanunk kell arra, hogy a jövő évben rohamosan fog fejlődni az érdeklődés a helyi kutatások iránt. Levelezéssel, utazásokkal, megbeszélésekkel kell vidéki munkatársainknak segítségére lennünk.

Kiadványainkról csak röviden számoltunk be itt, de részletes elemzésüket, bírálatukat az év folyamán napirendre kell tűz-nünk.

Folyóiratunk, az Irodalomtörténet az elmúlt évben már rendszeresen megjelent. Az előző évek botrányos késései, rendszertelenségei után ez fontos eredmény. De a kiadói és nyomdai munkák még most is több hónapot vesznek igénybe, s ez veszélyezteti a folyóirat frissességét. Folyóiratunk tekintélye megnőtt az elmúlt évben. A jelenlegi példányszámmal azonban nem tudjuk kielégíteni a belföldi és külföldi szükségletet. Ennek a bizalomnak és érdeklődésnek megfelelően kell emelnünk a szerkesztés színvonalát.

A Magyar Klasszikusok sorozatban húsz kötet kiadását vettük tervbe az elmúlt évre, de ezt a tervet nem tudtuk teljesíteni. Hét kötet készült el és még nyolc kötet áll kiadásra készen. A sorozatot 1956-ra kellene befejeznünk, de ez akkor sem reális terv, ha a szerkesztőbizottság és a munkatársak megfeszített erővel dolgoznak. Az előző években a szerkesztőbizottság minden előszót külön-külön megvitattott. Tavaly már csak a fontosabb vagy problematikusabb könyvek kerültek a teljes bizottság elé, a többi kötetek megbeszélésére a szakemberek szűkebb csoportját kértük fel. Ha a Szépirodalmi Könyvkiadó biztosítani tudja a papírelőtést, ebben az évben legalább tizenöt kötet megjelenhet.

A Művelt Nép könyvkiadó kismonográfia sorozata, a Nagy Magyar Írók szintén befejezés felé közeledik. Ennek a sorozatnak a hibáiról már sokat beszéltünk, de nem sok eredménnyel. Egyes kötetei igen különböző jellegűek, színvonalúak és talán legjobb volna mindjárt a befejezés után új, határozottabban megszerkesztett kismonográfia sorozatot indítani. Többet várunk az idén meginduló tanulmány sorozattól, amelynek füzetei egyelőre kéthavonként fognak megjelenni. A sorozat első számaként *Horváth János* két tanul-

mánya jelenik meg a közeljövőben. Több éves halogatás után — melyért nem a kiadót, hanem a szerzőket terheli a felelősség — készülőben van az ötven iv terjedelmű rövid irodalomtörténet. Egyik nagy adósságunkat fogjuk leróni, ha ebben az évben — négy évvel a történések hasonló munkája után — megjelenik a rövid irodalomtörténet.

Két nagy irodalmi évfordulót ünnepeltünk az elmúlt évben. Az országos Jókai és Balassi ünnepségek egyik legfontosabb eredménye volt a Nemzeti Múzeumban rendezett kiállítás.

Az irodalmi kiállítások sorozata Társaságunk kezdeményezésére indult meg 1953 végén, a Rákóczi-kor irodalmával. Ennek a kiállításnak szervezőseit és tudományos tapasztalatait felhasználva készültünk fel ez év elején a Jókai emlékkiállításra. Sikerről elég annyit mondani, hogy négy hónap alatt százharmincezer nézője volt. A Balassi kiállításnak nem volt ilyen tömegsikere — ez érthető is —, de ez még szebb és tartalmasabb volt. A kiállítások rendezése az irodalmi ismeretterjesztés egyik legeredményesebb formájának bizonyult. És fontos tudományos eredményeket is hozott. Olyan gazdag dokumentum anyagot sikerült bemutatni a két kiállításon, amelyet az eddigi kutatások nem gyűjthettek össze, mert nagy íróink emlékműve a legkülönbözőbb közgyűjteményekben van szétszórva. A kiállítások anyaga — sajnos — soha többet nem kerül így együvé. Ezért meg kell oldanunk az eredmények megőrzését, vagy képes kiadvány, vagy állandó irodalmi kiállítás formájában. Köszönetet kell mondanunk mindazoknak, akik a két kiállítás rendezésében részt vettek, elsősorban *Keresztúry Dezsőnek*, a rendezőbizottság vezetőjének és *Illés Árpád* tervező grafikusnak.

A múlt év elején a Magyar Tudományos Akadémia I. osztálya határozatot hozott a XX. századi kutatások fejlesztéséről. A határozat végrehajtása során pályázatot hirdettünk 1955 áprilisi határidővel a század irodalomtörténetével foglalkozó tanulmányokra. Számos levél és érdeklődés bizonyítja, hogy felhívásunk nagy figyelmet keltett. Legalább harminc számottevő pályamunka beérkezésére számíthatunk. Külön felhívást tettünk közzé József Attiláról és Krudy Gyuláról szóló emlékezőkés és életrajzi adatok összegyűjtésére. Emlékezőket írtunk nagy íróink kortársaival.

A szervező titkár bejelentette végül, hogy a Társaság tagságát rendezni kívánjuk. A javasolt tagnévsort az Irodalomtörténetben közzétesszük, s kérjük azokat, akik be akarnak lépni, közölnék kívánságukat a Társaság irodájával. A Társaság tagsági díját (évi 5 forintot) az elmúlt években nem szedtük be a tagoktól. A jövőben kérjük a tagsági díjak befizetését.

Nagy Miklós hozzászólásából:

Társaságunk folyóiratának, az Irodalomtörténetnek jobban kellene törődnie éppen a külföldön megjelenő irodalomtörténeti munkákkal. A külföldön járó irodalomtörténészek rengeteg hírt hoznak pl. a cseh, lengyel népi demokráciák irodalomtörténeti írásairól. Egyesek azt mondják, hogy jelentős elméleti kérdéseket, pl. *Sőtér István* szerint a romantika kérdését, a lengyelek nagyon figyelemre méltóan vitték előre. Az Értesítő kisebb körben hat, mint az Irodalomtörténet. Egy vidéki városba pl. egy-két Értesítő jut el, míg az Irodalomtörténetből tíz, tizenöt is. Örvedetes, hogy a színházak másorán nagyobb szerepet kapnak a magyar klasszikusok újjárendezett előadásai. Ki kellene térni ezekre is az Irodalomtörténetnek úgy, mint ahogy a könyvrovatok egy-egy klasszikus regénynek új megjelenése alkalmával elemzik a regényt.

Nagy a lemaradás a kritikában is. Úgy veszem észre, hogy irodalomtörténészeink nem veszik komolyan a szemleovatot. Különösen a világirodalmi vonatkozású könyvek és a különféle nagyobb tanulmányok nem kapnak recenziókat.

Nálunk a külföldi utakról szóló beszámolók kevés közönség előtt zajlanak le. A matematikusok az ilyen beszámolókat baráti keretben tartják meg. Úgy érzem, hogy az Irodalomtörténeti Társaságnak átmenetet kell teremteni a nagygyűlés, a vitatülés és a szűkkörű megbeszélések között. A szorosan vett szakemberek és a nagyközönség között van a művelt szaktanárok gárdája, elsősorban az ő számukra rendezhetnénk klubestéket.

A publikációs nehézségek miatt felvetem, hogy nem lehetne-e még nem teljesen érett szakdolgozatokat rövidített formában közölni, mint ahogy azt a húszas években szokás volt.

A nagy országos évfordulók mellett van egy szerényebb évfordulónk is, *Reviczky Gyuláé*, aki 1855 áprilisában született, 100 évvel ezelőtt. Tudományosan egyet-mást le fogunk róni *Reviczkyvel* szemben, de szükséges, hogy *Reviczkyről* népszerűsítő előadás keretében is megemlékezzünk és felhívjuk rá a figyelmet.

Bán Imre hozzászólásából:

Egyetértek azzal, hogy a vidéki munka a középiskolai tanárokon áll vagy bukik. A középiskolai tanárnál két fontos kérdése van. Az idő és az anyagi lehetőség. Igen fontos volna valami állandó és rendszeres anyagi támogatás is azoknak a tanároknak, akik dolgoznak. Nekem a munkámat az tette lehetővé, hogy a Társaság

anyagi támogatást biztosított. A középiskolai tanárnak élnie kell és ezért mindenféle ismeretterjesztő előadásokat vállal. Ha azonban kétszáz forintos honoráriumot kapnának a Társaságtól, nem vállalnának harminc forintos előadásokat. Egy másik kérdés, hogy a vidéki tanárok beküldött írása hosszú ideig kallódik a szerkesztőségekben. Megállapítottam, hogy az Irodalomtörténet első számában három vidéki, a másodikban szintén három, a harmadikban négy, a negyedikben pedig három vidéki kutató munkája jelent meg. De ebbe beleszámítom Barta János és az én munkámat is. Ebben a tekintetben jobban kellene segíteni vidéki munkatársainkat. A legnagyobb mértékben helyeslem, hogy a budapesti kezdők cikkei is megjelenjenek, de a vidéki tanárok beküldött cikkeit is nagyobb számban kellene közzétenni. A vándorgyűlések sokba kerültek és kevés hasznuk volt. Helyettük a vidéki látogatásokat javasolom megbeszéléssel és előadással egybekötve.

Oltványi Ambrus a rokontudományokkal, a nyelvészettel, művészettörténettel és zene-történettel való együttműködés szükségességéről beszélt.

Szimonidesz Lajos bejelentette, hogy elkészült a régi magyar újságírás történetének feldolgozásával.

Bóka László hozzászólásából:

Az Irodalomtörténeti Társaság közgyűlése igen örvendetes esemény. Az alakuló közgyűlés után esztendőig nem tudtuk egybe-hívni a közgyűlést. Örvedetes abból a szempontból is, hogy az elnök megnyitójában elvi kérdésekkel foglalkozott. Sok és jogos bírálat érte a folyóiratokat, ezek között is az Irodalomtörténetet. Ezekkel nagyban és egészében egyetértek. Nem is azért szölok, hogy ez ellen tiltakozzam és amennyiben módunk lesz rá, igyekszünk tovább javítani a folyóirat színvonalát. Szeretném kérni a Társaságot, hogy támogasson bennünket abban a harcban, amit a folyóirat terjedelmének megnöveléséért folytatunk. Hogy bizonyos jellegű tanulmányokat nem tudunk közölni, hogy sok időbe telik, amíg a szerző nyomtatásban is láthatja cikkét, ennek oka elsősorban a kis terjedelemben keresendő. A folyóirat hibáit elsősorban a meglehetősen korlátozott terjedelem okozza. A folyóiratnak eleven orgánumnak kell lenni, amelyik ütemesen lépést tart a tudománnyal. Ezt pedig a negyedéves megjelenés lehetetlenné teszi. Ugyanilyen nehéz kérdés, melyben szintén szeretném a Társaság segítségét kérni, annak a húzódozásnak leküzdése, amellyel a folyóirat munkájától távolmaradnak tekintélyes irodalomtörténészeink. A szerzők már nem azért panaszkodnak, hogy nem jelenik meg a cikk vagy a tanulmány, hanem, hogy miért nem kapnak választ legalább. Amíg a szer-

kesztői döntésig eljut egy kézirat sorsa, tekintélyes idő telik el és nem tudjuk biztosítani minden esetben azt sem, hogy a lektor a megfelelő filológiai hozzáértéssel lektorálja a cikket. Nagyobb segítséget kellene kapni az irodalomtörténészekről. Valóban itt örvedetes változás van. Ha megnézzük a közlemények szerzőit, láthatjuk, hogy Adyról az egyik igen fontos cikket pl. egy tavaly végzett aspiránsunk írta. Ha megnézzük a folyóiratokat, láthatjuk, hogy fehérholló számba megy olyan tekintélyes irodalomtörténész, aki az élő irodalom alkotásaival, problémáival foglalkozik. Van valami más baj is. A megadott lehetőségekkel sem élnek irodalomtörténészeink. A Nyelvtudományi Társaság megrendezte a III. nyelvészkongresszust, amelynek központi kérdése a stilisztika volt. Irodalomtörténészeink csak igen kevés számban jöttek el. Hozzászólások sem voltak. Volt legutóbb egy disszertációs vita a szatíra kérdéseiről és itt se hallatták hangjukat irodalomtörténészeink. Az a véleményem, hogy ez a visszahúzódnak nem az irodalomelméleti problémáktól való húzódozás, hanem elsősorban a nagy felelősséggel járó bírálattól való visszahúzódnak. Barta János megemlítette, hogy a közeljövőben megjelenik egy kritika, amelyik foglalkozik Waldapfel Józsefnek a felvilágosodásról szóló könyvével. Irodalomtörténeti szakirodalmunkban mindezeideig egy bírálat készült Waldapfel könyvéről, amelyet egy filozófus írt. A bírálattól való tartózkodás kérdéséről van szó, amely nem segíti elő fejlődésünket. Az utóbbi időben azt tapasztaljuk, hogy az évfordulók a motorjai a Társaság tematikájának, és nem látszik a kutatás rendszeressége, nem látszik, hogy volna valami nagy központi feladat. Nagyon szeretném, ha a mostani közgyűlés tanulságait levonva, a következőt úgy terveznék meg, hogy Barta János egyéni kezdeményezését folytatva, a kritikával kezdenénk, nemcsak kiragadott példák felemlítésével, hanem az egész ülés kritikai áttekintésével, amely a következő év programját is elősegíti.

Fényi András arról beszélt, hogy jobban kellene tartania a Társaságnak a kapcsolatot a mai irodalmi étellel. Az Irodalmi Újság szívesen felejtkezik meg egy-egy irodalmi évfordulóról, pl. Bajza születésének évfordulójáról az Irodalmi Újság egyetlen szóval sem emlékezett meg. Kívánatosnak tartja, hogy az Irodalomtörténet összefoglaló szemléket közöljön a vidéki folyóiratok irodalomtörténeti cikkeiről.

Tolnai Gábor kérte a Társaságot, hogy támogassa az Irodalomtörténeti Közlemények példányszám emelési kérését is. A továbbiakban arról beszélt, hogy *Waldapfel József* könyvéről még nem készült

számottevő kritika. Ebben is megmutatkozik a nyílt állásfoglalástól való tartózkodás. Ha ezt így vesszük fel, akkor nemcsak az irodalomtörténetnek, hanem a többi tudományágnak is a középponti kérdésére tapintunk rá. Nemcsak az idősebb nemzedék tagjai, a fiatalok is tartózkodnak a bátor állásfoglalástól. Nem tanultuk meg a nyílt beszédet. Egy-két évvel ezelőtti vitáink tartalmasabbak voltak. Ezen a téren gyors javulást kell elérnünk.

Barta János a vitát összefoglalva megígérte, hogy a vezetőség megvizsgálja az elhangzott javaslatokat és igyekszik a kérdéseket megoldani.

Tóth Dezső előterjesztette a számvizsgáló bizottság jelentését, melyet a közgyűlés elfogadott.

Az elnöklő *Barta János* javaslatára a közgyűlés egyhangúan vezetőségi taggá választotta *Czine Mihályt, Illés Endrét* és *Keresztúry Dezsőt*.

A Társaság tisztikara: Diszelnök: Lukács György egyetemi tanár, *Kossuth-díjas akadémikus. Tiszteleti tag: Földessy Gyula* *Kossuth-díjas egyetemi tanár, az irodalomtudomány doktora és Horváth János ny. egyetemi tanár, Kossuth-díjas akadémikus. Ügyvezető elnök: Barta János* egyetemi tanár (Debrecen), az irodalomtudomány kandidátusa. *Aelnökök: Baróti Dezső* egyetemi tanár (Szeged), az irodalomtudomány kandidátusa, *Juhász Géza* egyetemi tanár (Debrecen) az irodalomtudomány kandidátusa, *Király István* *Kossuth-díjas egyetemi docens, az irodalomtudomány kandidátusa. A vezetőség tagjai: Bán Imre* egyetemi docens (Debrecen), *Czine Mihály* aspiráns, *Illés Endre* a Szépirodalmi Könyvkiadó osztályvezetője, *Koczka Sándor* egyetemi adjunktus, *Pándi Pál* egyetemi adjunktus, *Szabolcsi Miklós* a Magyar Írók Szövetsége kritikai szakosztályának vezetője, *Tóth Dezső* tudományos kutató, *Vargha Balás* a Magyar Irodalomtörténeti Társaság osztályvezetője, *Vargha Kálmán* egyetemi adjunktus. *A választmány tagjai: Bóka László* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, *Esze Tamás* levéltáros, a történettudományok kandidátusa, *Hegedűs Géza* főiskolai tanár, *Horváth Károly* főiskolai tanár, *Kardos László* egyetemi tanár, az irodalomtudomány kandidátusa, *Kossuth-díjas műfordító, Kardos Tibor* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, *Klanciczay Tibor* *Kossuth-díjas egyetemi docens, az irodalomtudomány doktora, Koltay-Kastner Jenő* egyetemi tanár (Szeged), az irodalomtudomány kandidátusa, *Komlós Aladár* tudományos kutató, az irodalomtudomány kandidátusa,

Köpeczi Béla a Kiadói Főigazgatóság h. vezetője, *Margócsy József* középiskolai tanulmányi felügyelő (Nyíregyháza), *Nagy Miklós* egyetemi adjunktus, *Nagy Péter* a Szépirodalmi Könyvkiadó osztályvezetője, az irodalomtudomány kandidátusa, *Sóter István* *Kossuth-díjas egyetemi tanár, az irodalomtudomány doktora, Szaunder József* egyetemi docens, az irodalomtudomány kandidátusa, *Tolnai Gábor* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, *Trencsényi-Waldapfel Imre* egyetemi tanár, akadémikus, *Turóczi-Trostler József* egyetemi tanár, akadémikus, *Waldapfel József* egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja.

A Magyar Irodalomtörténeti Társaság tagjainak névsora:

Abkarovics Endre, Abody Béla, Almási Miklós, Alszegehy Zsolt, Ancezl Éva, Anyal Erdő, Antal László, Aprily Lajos, Arató László, Ardó Mária, Ascher Oszkár, Asztalos Sándor, Aszóth Gyula, Balcs János, Bálint Magda, Balogh László, Bán Imre, Baránszky-Jób László, Barczy Géza, Barta Miklós, Barla Szabó Jenő, Baróti Dezső, Barta András, Barta János, Bartha Dénes, Bárdosi Németh János, Becz Lászlóné, Beke Alert, Béládi Miklós, Belia György, Béley Pál, Bélyei László, Benda Kálmán, Benedek András, Benedek Marcell, Benjamin László, Benkő József, Benkő László, Berczik Árpád, Bereczkey László, Berényi Ilona, Béres János, Berzi András, Bessenyei György, Bikacsi László, Bisztray Gyula, Boda István, Bodi László, Bodnár György, Bognár Gyula, Bohus Magda, Bóka László, Bokor László, Bor Kálmán, Borók Imre, Boros Dezső, Borsá Béla, Borsá Gedeon, Borsody-Bevilaqua Béla, Borzák István, Bóta László, Botond Erzsébet, Bögel József, Bölöni György, Böör Ferenc, Brisits Frigyes, Bródy András, Bródy László, Bruckner János, Busa Margit, Büchler Róbert, Csabai Tibor, Csanádi Imre, Császtvai István, Csatkaí Endre, Cserne Tiborné, Csetry Lajos, Csorba Győző, Csorba Zoltán, Csűry István, Czibor János, Czine Mihály, Dallos György, Dankó Imre, Daru Jánosné, Darvas József, Deák Anna, Debreczeni Ferenc, Debreczeni Pál, Dégh Linda, Dénes Szilárd, Devescéri Gábor, Dezsényi Béla, Diener Péter, Diószegi András, Diószegi Vilmos, Dobos Istvánné, Domokos Mátyás, Domokos Sámuel, Döme Mihály, D. Dömötör Tekla, Dörmey Sándor, Durkó Mátyás, Dutka Ákos, Dømmert Dezső, Eckhardt Sándor, Elek István, Elek László, Ember Ernő, Erdei Ferenc, Erdei Sándor, T. Erdélyi Iloa, Ertsy Péter, Esze Tamás, Fábiny István, Fabulya László, Fagyas Sándor, Falus Róbert, Farkas László, Fazekas László, Fehér Ede, Fekete Gábor, Fekete Sándor, Fényi András, Fenyő István, Fenyő Istvánné, Fodor József, Forgács László, Forgács Marcel, Foti Lajos, Földes Anna, Földessy Gyula, Förster Aurél, Fövény Lászlóné, Fülöp Géza, Fülöp Károly, Fűr István, Fűsi József, Füst Milán, Gaál Endre, Galamb Sándor, Galambos Ferenc, Galsai Pongrác, Garamvölgyi József, Cs. Gárdonyi Klára, Gellért Oszkár, Geréb László, Gereblyés László, Gerédy Rabán, Gergely Gergely, Gergely Pál, Gergely Sándor, Gerhäuser Albert, Gerő Dezső, Goda Gábor, Gondí József, Gordon Eta, Görög Livia, Grétsy László, Gulyás Pál, Gunda Béla, Gyárfás Imre, Gyárfás Miklós, Gyenes Vilmos, Gyergyai Albert, Gyöngyösi Imre, Győry János, Gyulai Ágost, Hajdu Endréné, H. Hajdu Helga, Hajdu Istvánné, Halász Előd, Hankiss Elemér, Hankiss János, Harcos Ottó, Harsányi István, Harsányi Zoltán, Harsing Lajos, Hartai Erzsébet, Hartvány Lajos, Hay Gyula, Házi

Jenő, Hegedűs András, Hegedűs Géza, Heller Ágnes, Herman István, Hernády Ferenc, Herold László, Holdi János, Hopp Lajos, Horlai Györgyné, Horváth János, ifj. Horváth János, Horváth József, Horváth Károly, Horváth Márton, Hubay Miklós, Illés Béla, Illés Endre, Illés Jenő, Illyés Gyula, Imre Lajos, Iványi Béla, Jánosy István, Jenei Ferenc, Joós Ferenc, Józsa Zoltán, Józsané Poór Judit, József Farkas, Juhász Antal, Juhász Géza, Julov Viktor, Kállai Gyula, Kálnoky László, Kanizsai Nagy Antal, Kanyar József, Kardos László, Kardos Pál, Kardos Tibor, Karinthy Ferenc, Kárpáti Aurél, Katona Béla, Kelemen János, Kelen József, Kemény G. Gábor, Kenéz Ernő, Kenyeresné Bolgár Ágnes, Képes Géza, Keresztury Dezső, Kéry László, Keszli Imre, Kicsi Sándor, Kőcses Ferenc, Király István, Kisfaludy Sándor, Kispéter András, Kiss Aladár, Kiss Béla, Kiss Endre, Kiss Ferenc, Kiss József, Kiss Kálmán, Kiss Sándor, Kiss Tamás, Klanciczay Tibor, Koczka Sándor, Koczogh Akos, Kodály Zoltán, Kolozsvári-Grandpierre Emil, Kolta Ferenc, Koltai-Kastner Jenő, Komjáthy László, Komlós Aladár, Komlövcsy Tibor, Kordé Imre, Korompay Bertalan, Kovács Endre, Kovács Ferenc, Kovács Ferenc, Kovács Kálmán, Kovács Máté, Kovács Miklós, Kovalovszky Miklós, Kozoca Sándor, Köpeczi Béla, Köhalmi Béla, Kubinyi András, Kuczka Péter, Kulcsár Adorján, Cs. Lapis Éva, Lator László, Lay Béla, Lám Frigyes, Láng István, László József, Lelkes István, Lendvai Pálné, Lengyel Balázs, Lengyel Béla, Lengyel Dénes, Sz. Lódi Gabriella, Lódi Ferenc, Lukács György, Lukács Lajos, Lukácsy Sándor, Lutter Tibor, Lux Lászlóné, Madácsi László, Magyar Bálint, Majoros József, Makay Gusztáv, Maller Sándor, Mandy Ivan Manger Lászlóné, Margócsi József, Markó Pál, Maróti Andor, Mátrai László, Mátyás Ferenc, Medgyes Béláné, Megyer Szabolcs, Melich János, Merényi Oszkár, Méreyne Juhász Margit, Mész Lászlóné, Mészöly József, Mészöly Gedeon, Mezei József, Mezei László, Mezei Márta, Mihályi Gábor, Miklós Róbert, Mikó Zoltán, Milnarik István, Molnár Béla, Molnár Géza, Molnár József, Molnár Mihály, Molnár Miklós, Möricz Virág, Morvay Gyula, Nacsády József, O. Nagy Gábor, Nagy István, Nagy János (Debrecen), Nagy János (Győr), K. Nagy József, Nagy Kálmán, Cs. Nagy Miklós, Nagy Miklós, Nagy Péter, Nagy Sándor, Nagyajtósi István, Nádóczy Emil, Némedi Lajos, Némedi Lajosné, Nemes Nagy Ágnes, Nemeskürty István, Németh G. Béla, Németh László, Németh Miklós, Nyakas László, V. Nyilas Vilma, Nyiri Antal, Otványi Ambrus, Oltó Antal, Orosz László, Ortutay Gyula, Osváth Béla, Ottlik Géza, Pais Dezső, Palkó István, Pálmai József, Pálmai Kálmán, Pálvölgyi Gyuláné,

Pándi Pál, Pap Antal, Paszternák László, Pataki László, Péczeli László, Peéry Rezső, Perepatits Antal, Péter László, Péterfy László, Pintér József, Pirnat Antal, Pogány Ó. Gábor, Pók Lajos, Pongrácz István, Pósa Péter, Poszler György, Pukanszky Kádár Jolán, Puruczki Béla, Cz. Rajcsics Erzsébet, Rába György, Rácz Miklós, Rádics József, Radó György, Rejtő István, Rényi Péter, Révai József, Révay József, Révész Imre, Révész Pál, Réz Pál, Ribinszky Károly, Rideg Sándor, Róna Éva, Rónai Mihály András, Rónay György, Rozsa György, Rubinyi Mózes, Ruznyák Péter, Ruttkay Kálmán, Sáfány Györgyi, Salyámosi Miklós, Sándor András, Sándor Anna, Sándor István, Sándor Kálmán, Sallai Géza, Sarkadi Imre, Scheiber Sándor, Sebestyén György, Sik Sándor, Simó Jenő, Simon Gy. Ferenc, Sipka Sándorné, Sipka Sándor, Sipos Gyula, Solt Andor, Somogyi Sándor, Somoshegyi Pálné, Sötér István, Staud Géza, Steiner Erna, Stoll Béla, Süpek Ottó, Szabiyar Ferenc, Szabó Arpad, Szabó Ede, Szabó György, Szabó Gyula, Sz. Szabó Magda, Szabó Pál, Szabó József, Szabolcsi Bence, Szabolcsi Miklós, Szalai Jánosné, Szalay Károly, Szalai Sándor, Szalatnay Rezső, Szauder József, Szász Imre, Szabényi Géza, Szedő Antal, Szekeres László, D. Szemző Pirokska, Szentiványi Kálmán, Szij R e s s, Szigeti József, Sziklai László, Szilágyi János, Szilágyi Péter, Szilvás Gyula, Szimonidesz Lajos, Szobotka Tibor, Szőke Sándor, Szőnyiné Fekete Klára, Szörényi József, Szgyi Zsuzsanna, B. Szűcs Éva, Takáts Gyula, Tamás Anna, Tarnai Andor, Terbe Lajos, Tertinszky Edit, Tomasz György, Tolnai Gábor, Tompa Jozsefné, Tóth Béla, Tóth Dezső, Tóth István, Tóth László, Törő Györgyi, Török Bálint, Török Imre, Trencsényi István, Tien csényi-Waldapfel Imre, Trencsényi-Waldapfel Imréné, Turák János, Turóczi-Trostler József, Ungvári Tamás, Urbán Ernő, Urbán Lászlóné, Vag Sándor, Vajda György Mihály, Vajda László (Szeged), Vajda László (Budapest), Vajda Miklós, Vajtai István, Vajthó László, Varga Ferenc, Varga Imre, Varga József, Varga László, Vargha Balázs, Vargha Kálmán, Vargyas Lajos, Vári Andor, Varjas Péter, Varjas Béla, Várkonyi Nándor, Vas István, Vásárhelyi Júlia, Véber Károly, Vécsey Tiborné, Végh Ferenc, Veres Péter, Vihar Béla, Vincze Géza, Vincze Lászlóné, Vörös István, Vörös Mihály, Waldapfel József, Weber Antal, Wimmer Imre, V. Windisch Éva, Zakar László, Zimándi Pius, Zitás Bertalan, Zolnai Béla, Zolnay Vilmos, Zöldhelyi Zsuzsa, Zrinszky László, Zsoldos Jenő.

A jeleltkező új tagokat kérjük, hogy közöljék eddig megjelent cikkeik, tanulmányaik, könyveik címét és a jelelt helyét s adjanak tájékoztató tudományos terveikről